

יוסף ורחל

נערך ויוצא לאור ע"י "הספד יוסף ורחל" (בהשתתפות כולל "חוני המעל")
 העלו ל"אבי מורי ר' יוסף בר אסתר סויסה ז"ל שנלב"ע ביום י' סיון התשנ"ב
 ואימי מורתי רחל בת איזיה סויסה ע"ה שנלב"ע ביום כ"ז מרחשון התשע"ז

מתפללים

שבת ב' כסלו ה-תשפ"ב
 פרשה: **תולדות**
 הפטרה: **משא דבר ה'**

הדלקת נרות - 16:25
צאת השבת - 17:17
ר"ת: 17:52

הדלקת נרות בשבת הבאה **16:20**

תולדות	ניצא
עמוד השחר: 4:56	5:03
זמן טלית: 5:03	5:10
זריחה: 6:00	6:06
חצות: 11:23	11:24
מנחה גדולה: 11:50	11:50
שקיעה: 16:46	16:41

"התנת נשמת בלימוד תורה, ושגשג שבת" מספר "אורות מרני"

הליכות יוסף ורחל

* ומכל מקום היה נוהג להקל להקדים ולהתפלל ערבית במוצאי שבת ולהבדיל על הכוס קודם זמן צאת השבת לשיטת רבינו תם, ולענין הדלקת הנר כדי לברך "בורא מאורי האש", היה אומר שידליק את הנר קטן שלא הגיע למצוות אפילו קודם שיעברו שבעים ושתיים דקות. [ומכל מקום הורה שמכיון שמנהג ישראל כהגאונים, רשאים לברך אף על נר שהדליק מי שאינו מחמיר כשיטת רבינו תם].

העלו לרפואת חמי וחמתי שלום בר שמחה ומרים בת רחל מנשה בר דוד וברוריה הרוצה להקדיש את העלו או חלקו בטל... 052-5079555

"קניין ארץ ישראל"

יש הרואים את עסקי הבארות של יצחק ועזיבתו את גרר כוויתור, כאי רצון להאבק, ולא היא. יצחק עובר ממקום למקום וחופר כל פעם באר אחרת באותו מקום שאליו הגיע. לא, זה לא בגלל שהוא ויתר על הבארות שחפר בישוביו הקודמים. בכל מקום אליו הגיע יצחק שם הוא עשה מעשה קניין וחזקה ואין בכך משום וויתור על הישובים הקודמים.

יצחק גר בארץ. הוא נאלץ להישמע לשליט ולעזוב את העיר, אבל לא ממש, לא רחוק. יצחק נוטה מנרר לנחל גרר, וגם שם, קרוב מאד לעיר, הוא עושה מעשה קניין וחזקה, ועוד א"ך, "וישב יצחק ויחפר את בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו" (כב, יח). יצחק לא מסתפק בכך. עם כל הכבוד הבארות של אברהם זה לא מלא הארץ. יצחק יודע שעליו לשאוף לעוד ועוד שטח ויחפרו עבדי יצחק בנחל" (כו, יט).

"שכון בארץ" – אמרו במדרש: עשה שכונה בארץ ישראל, הוי נוטע, הוי זורע. יצחק עושה מעשה יישוב של עולם. המים הם חיים למוצאייהם, הם טובים לבעל הבאר ולשכניו, אבל פלשתים מוכנים למנוע את הטוב, את המים מעצמם והעיקר שליהודים לא יהיה מים. לא די שסיתמום את בארות אברהם אלא מילאום עפר, כדי שאי אפשר יהיה למוצאים. ולמה? כי: "ויקנאו אותו פלשתים" (כו, יד). אבל האבות לא וויתרו "ואתם שנאתם אתי" (כו, כז), אומר יצחק, ונגד כל השנאה הוא נאבק. הפלשתים סותמים את הבארות והוא פותח אותם. "וישב יצחק ויחפר את בארות המים" – גדולים הצדיקים, שהם עוסקים ביישוב העולם.

מעשה אבות סימן לבנים. רוחם של פלשתים מלפני כשלושת אלפים וחמש מאות שנה, היא אותה רוח המניעה עד ימינו. אבימלך מגרש את יצחק מגרר "כי עצמת ממנו" אבל יצחק לא מרחיק הוא אוהו חזק בארץ הוא זורע ומוצא מאה שערים, הוא חופר בארות ומוצא מים חיים – הוא כובש ממש את השממה. זהו אותו יצחק שלפניו אברהם הגדול ואחריו יעקב אבי שבטי י-ה, דוקא הוא נצטווה להישאר בארץ, לעשות בה קניין וחזקה והפרחת השממה. הוא זה שממנו אנו לומדים עד היום שיהודים מקומם בארץ ישראל, ושארץ ישראל על כל בארותיה, דונם פה דונם שם, וכל כולה שלנו היא.

"שבועת השקר ועונשה"

"יהי כן", הרהר מסעוד בינו לבין עצמו, "כמדומני ששבועה זו אינה נקראת שבועת שקר, שהרי אבדת הגוי מותרת, וכספים אלה – המצויים כבר בידי – הרי הם בבחינת אבדה ..."

וכך, בעזות פנים ומצת, הרים ידו ונשבע לשקר בשמו של רבי יהודה בן עטר. בכך, למעשה, תם הדין. מסעוד ואחמד יצאו החוצה, כשהאחד שמח לאידו של השני, והשני זועם על עזותו של הראשון.

"זכיתי בממון רב בלא לטרוח עליו" עלץ ליבו של מסעוד בקרבו, "עלי לחגוג את המאורע בסעודה רבתיו!"

והוא אץ רץ לביתו, לבקש מרעייתו שתכין כירה גדולה לכל אוהביו וידידיו, על חשבונו של אחמד האומלל.

הרעיה, שהיתה רחוקה מיראת ה' כבעלה, ששה ושמחה אף היא על הבשורה הטובה, ועד מהרה החלה עמלה על סעודה גדולה.

וכך. בעוד משרתיו של מסעוד נשלחים אל בתיהם של אוהביו וידידיו, להזמין לסעודה העתידה להיערך לעת ערב בביתו, ירד מסעוד אל מרתף הבית, להעלות משם כמה כדי יין משובח, להרוות בהם את צימאונם של המסרבים. ואז אירע הדבר.

במרתף היין שמר מסעוד גם את כל אוצרות הכסף והסחורות שהיו ברשותו, ובתוכם גם את כספו של המוסלמי. בין היתר היו במחסנו של מסעוד גם לא מעט חבילות עצים וכמה חביות גופרית.

ברדתו למרתף אחז מסעוד בידו נר שעוה. להאיר לפניו את המקום החשוך. אולם בהעלותו את כדי היין לביתו, שכח – לאסונו – את הנר הדולק במרתף. רגעים ספורים לאחר מכן. הרעיד פיצוץ אדיר את השכונה כולה. האש, שאחזה בעצים ובגופרית. התלהטה לכדי דלקה עצומה שמוטטה את הבית כולו על יושביו. אל להבות ענק.

זעקות השבר של מסעוד ובני ביתו גוועו עד מהרה. ניסיונות ההצלה הנואשים של השכנים שנזעקו למקום עלו בתוהו. האיש הנשבע לשקר, הוא ואשתו וכל בני ביתו. נשרפו באש יחד עם רכושם.

דבר האסון התפרסם במהירות, ומשנודע לאחמד על העונש החמור שנענש היהודי חברו לשעבר; לא היה לו ספק כי שמו של הרב הקדוש שנתחלל לשווא – הוא שגרם לנשבע את האסון המחריד.

בו ביום יצא לפאס כשבידו סכום כסף גדול, בעבור החכם הקדוש רבי יהודה בן עטר.

אולם כאשר הגיע לבית הרב, סיפר לו על מה שאירע ומסר לו את צרור הכסף, סירב הרב לקבל את הכסף.

ורק לאחר שעמד אחמד על דעתו, ניאות רבי יהודה בן עטר ליטול את הכסף, כשהוא מצהיר בפה מלא: "אקח את הכסף הזה בתנאי שלי לא יהיה חלק בו, אלא רק לעניי העיר!"

וסיפור המעשה כולו, שעורר הדים בתונים ובמרוקו, הרעיד את הלבבות והרתיע את הבריות מפני שבועת שקר, שהיא כמשחק באש, פשוטו כמשמעו.

הודעות מרכז "Shai for Zion" פתוח בימים: א – ה פלא... 052-5079555

שיעורי לווין

לע"נ מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל
 כל מוצאי שבת אפשר לצפות בשיעורי הרשב"ע ר' יצחק יוסף שליט"א בלוויין על מסך גדול בבית הכנסת אשר ב"שבט סופר"

העלו לרפואת והצלחת יוסי ביטון הבעלים של "אביזרי הגולן" וכל משפחתו ישלם ה' פעולו אמן

ויהיו אלוזות בעלעב עשו

לאמיתו של דבר, כתב רבינו אברהם סבע זצ"ל בספרו "צרו המור", היה יעקב צריך להיות הבכור. אלא שעשו הדפו בכוחו ואלמותו. לכן ידו של יעקב אחזה בעקב עשו, למחות בו, ולכן פעל לקנות ממנו את הבכורה ולהשיבה לחלקו.

עוד כתב, שעשו - כולו שקר. וחז"ל דרשוהו נטריקון: "הא שא"א". לפיכך אחז יעקב בעקבו - כי השקר אין לו וגללים...

ויהאב יעקב את עשו כי יצד כפיו, ורבקה אוהבת את יעקב

רבים תמהים: הכיצד אוהב יעקב אבינו ע"ה את עשו, ולא את יעקב אבינו ע"ה, הנבחר שבאבות, האדם השלם? ורבקה, גם אם יש לה בן צדיק וכן רשע - איך אינה אוהבת את שניהם, הלוא בניה הם.

והגאון רבי יוסף חיים שרים זצ"ל כתב בספרו "דבר יוסף" פירוש בהיר לאמיתו של תורה. הן אמרו חז"ל, שכל מקום שכתוב בו "את", בא לרבות. אם כן, יעקב אהב "את עשיו", ובא לרבות גם את יעקב, אלא שאת עשו אהב יותר. ורבקה - היא אהבה "את יעקב", משמע גם את עשו, אלא שאת יעקב אהבה יותר.

ויהי עשו איש יודע ציד, איש שדה, ויעקב איש תם יושב אהלים

כתב הגאון רבי וידאל הצרפתי זצ"ל בספרו "צוף דבש": הפסוק לא בא להודיע את מהותו של יעקב אבינו ע"ה שהיה תם ויושב אהלים, בלבד. יש כאן יותר מכך: הכתוב מבליט יחד, "ויהי עשו איש יודע ציד, איש שדה" - למרות שאחד מהם התדרדר והתפקר - לא הושפע יעקב אבינו ע"ה ולא למד מדרכיו: "ויעקב איש תם, יושב אהלים".

ויקרא את עשו בנו הגדול

שאל רבנו משה יחזקאל צאלח זצ"ל מבגדה, בספרו "ויקהל משה": מדוע הקב"ה לא גילה ליעקב אבינו ע"ה שיעקב הוא הראוי לברכה, ועשו הוא רשע, ואינו ראוי לה?

ותירץ, שהקב"ה טובב שיצחק אבינו יבחר בעשו, ולמעשה יעקב הוא שיקבל את הברכות ועשו יבקש להרגו, ויעקב יצטרך לברוח לחרן - שם ימצא את זיווגו...

ועוד, שהיה זה כעין עונש ליעקב אבינו ע"ה. שמכיון שהאמין בתחילה לכובי עשו מבלי להרהר אחריו ולפקפק בהתחוויתו - לא גילה לו הקב"ה את האמת. כי מענישים את האדם על דבר שהיה לו להבין בו, ולא הבין. כמו שאמרו בספר חסידים על וידויו של בלעם: "חטאתי כי לא ידעתי כי מלאך ה' ניצב לקראתי". חטאתי - כי לא ידעתי. אי הידיעה אף היא חטא...

ורב יעקב צעיר

בספר "תולדות יצחק" כתב בשם רבינו יצחק בר אברהם זצ"ל, שברכה זו קיימת לעולם, גם בעת הגלות, כאשר גויים משמשים כמשרתיהם של היהודים.

ואלה תולדות יעקב

הפרשה פותחת בתולדות יצחק, ומספרת על הולדת בניו, יעקב ועשו, ומדוע אמרו כאן "אברהם הוליד את יצחק", דבר ידוע ומפורסם? ופירש רבינו מהר"ם בן חביב זצ"ל בדרשותיו, שכאשר לבניו של אדם נולדים ילדים - גדלה עד מאוד שמחתו של הסב, שכן עתה יודע הוא שהמשפחה שיסד יש לה ב"ה קיום נצחי ושלשלת הדורות ממשיכה ונטויה, וכמו שנאמר "עטרת זקנים - בני בנים", לפיכך, בהולדת הנכדים, בני יצחק, שבה התורה הקדושה לציין כי "אברהם הוליד את יצחק".

ויעקב איש תם יושב אהלים

מין החיד"א זצ"ל מצא קונטרס ישן על קלף, מתלמידי רבינו יהודה החסיד זצ"ל, שקיבלו ממנו שהאבות הקדושים ראו זה את זה יחדיו ט"ו שנה, ולמדו בכל יום ויום יחדיו ט"ו שעות. וכתב (בספרו "מדבר קדמות" ערך "אבות") שט"ו שעות ביום למדו, וט' שעות היו לאכילה ושינה.

ובספרו "ברית חולם" חזר בו, כי מצא ב"ספר חסידים" (סימן קס"ה) שהאבות היו דבקים בה' כח כ"ד שעות, אפילו בשונה, אלא ט"ו שעות למדו, וט' שעות כיוונו לבם לשמים באהבת ה' ויראתו.

ויקראו ימי אבלי ואהרנה את יעקב אוזי

רש"י פירש, שעשו עצר בעצמו מפני כיבוד אביו. והסבא מקלם זצ"ל אמר, שכשם שהייל מחייב את העניים, כך עשו מחייב את הכעסנים: כלום רגון היית יותר מעשו, וראה איך יכול היה לשים מעצור לכעסו בגלל הכרתו.

אבל האלשו"ף הקדוש זצ"ל מפרש פירוש מפתיע: עשו ידע, שהתורה מגינה, וכשיעקב לומד תורה - לא יוכל לו, לכן אמר "ויקראו ימי אבלי", ואבל אסור בתלמוד תורה, ואז אוכל חלילה לגבור על יעקב.

ויהי לך האלקים

תמה רבנו אברהם בן הרמב"ם ז"ל: "צריך להתבונן בטעם פתיחת ברכה זו בוא"ו החיבור. ואין זה מן הנמנע, שהיה זה מחובר אל ענין נסתר, שלא נגלה בדיבור - שיעקר הברכה היא נפשית, כמו שאמר: 'למען תברכך נפשי', וכמו שביקש יעקב: 'בעבור תברכני נפשך'. וכאילו נפש יצחק הכבודה השפיעה ברוח הקודש ברכה נסתרת אל נפש יעקב, ויעקב הבין אותה אף על פי שלא נתפרשה בדיבור מפני דקותה ורוממותה". כמה נפלאים הדברים, הן בכל ברכת אב, רב יותר מה שלא נאמר, ממה שנאמר...

הלכות יוסף ורחל

זמן תפלת מנחה וערבית, ונטילת ידיים קודם התפלה
ההלכות מספר "הלכה ברורה" להרה"ג דוד יוסף שליט"א

תפלת מנחה וערבית אחר פלג המנחה

ג. כבר נתבאר לעיל (סעיף א') שרבי יהודה וחכמים נחלקו אימתי סוף זמן תפלת המנחה ומאימתי זמן תפלת ערבית, ולשיטת חכמים נמשך זמן תפלת המנחה עד סוף היום, ולשיטת רבי יהודה נמשך זמן תפלת המנחה עד "פלג המנחה", דהיינו עד שעה ורבע קודם סוף היום.

ואמרו בנמרא (ברכות דף כו.) שמכיון שלא נפסקה הלכה כחכמים או כרבי יהודה, "דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד", והיינו שהרוצה לעשות כחכמים עושה, והרוצה לעשות כרבי יהודה עושה.

ולדעת רבים מרבתינו הראשונים ומרן השלחן ערוך, היינו שיעשה לעולם כאחד מהם, דהיינו או שיעשה כרבי יהודה ולעולם יתפלל מנחה קודם פלג המנחה, ולאחר מכן יתפלל ערבית אחר פלג המנחה, או שיעשה כחכמים ולעולם יתפלל מנחה עד הלילה וכשיגיע הלילה יתפלל ערבית. ולדעתם אפילו אם ביום אחד התפלל מנחה אחר פלג המנחה, וביום אחר רוצה להתפלל ערבית אחר פלג המנחה, אינו רשאי לעשות כן, וכל שכן שאינו רשאי להתפלל שתייהן באותו היום אחר פלג המנחה. ולכן בזמנינו שנהגו להתפלל מנחה עד הלילה, אין להתפלל ערבית אחר פלג המנחה קודם הלילה, אפילו אם באותו יום התפלל מנחה קודם פלג המנחה.

ובדיעבד אם התפלל ערבית אחר פלג המנחה קודם הלילה, אף על פי שהתפלל גם מנחה אחר פלג המנחה, יצא ידי חובה ואינו חוזר ומתפלל, וכן בשעת הדחק כשהוצרך להתפלל גם מנחה וגם ערבית אחר פלג המנחה קודם הלילה, רשאי לעשות כן. והיינו אפילו כשמתפלל שתייהן באותו היום אחר פלג המנחה, וכל שכן אם היה הדבר ביום אחר.

ומנהג העולם להקל להתפלל מנחה וערבית סמוכים זה לזה אחר פלג המנחה קודם הלילה, ואפילו באותו היום, משום שקשה הדבר לאסוף את הציבור להתפלל מנחה מבעוד יום ולאחר מכן לחזור ולאסוף אותם לצורך תפלת ערבית, ויש לחוש שמחמת כן תבטל תפלת הציבור, ונחשב הדבר כשעת הדחק.

ומכל מקום אין להקל בזה לכתחלה אלא לציבור באופן שיש לחוש שאם לא יעשו כן תבטל תפלת הציבור, אבל מי שהוצרך להתפלל יחיד אינו רשאי להתפלל שתייהן בזו אחר זו אחר פלג המנחה קודם הלילה. ובדיעבד אף היחיד שהתפלל שתייהן אחר פלג המנחה יצא ידי חובה. וכן בשעת הדחק, כגון שצריך לצאת לדרך רחוקה אחר פלג המנחה קודם סוף היום, ויודע שלא יוכל להתפלל כראוי בהיותו בדרך, רשאי להתפלל מנחה וערבית בזו אחר זו אחר פלג המנחה קודם הלילה. (וכשיגיע הלילה יחזור ויקרא קריאת שמע, וכמו שיבואר להלן בסימן רלח.)

ולהלן (סימן רלח) יבואר, שאם אפשר הדבר ראוי ונכון להזכר להתפלל תפלת ערבית בציבור בלילה אחר צאת הכוכבים, כדי שיתפלל ויקרא קריאת שמע בזמנה. ולהלן (סימן רסז) יבואר הדין לענין ערב שבת, אם מותר להתפלל ערבית מבעוד יום אחר פלג המנחה אפילו כשרגיל להתפלל מנחה בכל יום אחר פלג המנחה.

אמרות יוסף ורחל

"זחיהות הרעת"
אחד מתלמידינו של המגיד ממזריטש למד בילדותו בבית המדרש של המגיד. הוא היה לומד בהתמדה רבה, ובבשורותיו הגדולים הגיע להספק רב. פעם אחת הצליח ללמוד ששה רפי גמרא בעיון במשך שעה אחת, וההישג הגדול גרם לו להושת התנשאות. הוא יצא לחצר לטייל מעט, ובובעו היה שמוט על הצד, מתוך זחיהות הרעת.

ראהו המגיד ושאלו: "מה קרה היום?"

השיב הילד בגאווה: "ששה רפים בשעה אחת."

מלמל המגיד, באילו לעצמו: "אם ששה רפים גורמים לבובע להישטם הצידה, כמה רפים צריך כדי שהוא יושלך לגמרי?" ...